

Representantforslag 133 S

(2012–2013)

fra stortingsrepresentantene Siri A. Meling, Nikolai Astrup og Bjørn Lødemel

Dokument 8:133 S (2012–2013)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Siri A. Meling, Nikolai Astrup og Bjørn Lødemel om tiltak for bedre utnyttelse av vannkraftressursene

Til Stortinget

Bakgrunn

Vannkraftressursene viktige for å oppnå fornybarmålene

Norge har et unikt ressursgrunnlag innen ulike former for fornybar energi. Gjennom implementeringen av EUs fornybardirektiv er Norge forpliktet til at fornybar energi skal utgjøre 67,5 prosent av energiforbruket innen 2020. I 2005 var denne andelen 58 prosent. Et viktig virkemiddel for å nå dette målet er innføringen av et felles marked for elsertifikater med Sverige som trådte i kraft fra 1. januar 2012. Elsertifikatmarkedet vil utløse 26,4 TWh ny kraftproduksjon i de to landene til sammen i 2020 fra fornybare energikilder.

Energisektoren krever lang tidshorisont fordi det tar tid å etablere nye produksjonsteknologier. Innen 2020 er det derfor i stor grad modne teknologier som må bidra. Det vil i denne sammenheng si vannkraft, vindkraft og bioenergi. Økt satsing på energieffektivisering vil også gi viktige bidrag.

Dersom man legger til grunn at halvparten av den økte kraftproduksjonen på 26,4 TWh skal komme i Norge, vil dette likevel kreve massive utbygginger av ny fornybar kraftproduksjon de kommende årene. Dersom den økte produksjonen hovedsakelig skal dekkes av ny småskala vannkraftproduksjon og vindkraftproduksjon, vil det kreve omfattende utbyggin-

ger. Dersom produksjonen av vindkraft skal øke med 7 TWh og produksjonen av vannkraft fra småkraftverk skal øke med 4 TWh innen 2020, så innebærer dette en femdobling av dagens vindkraftproduksjon, tilsvarende 1 400 nye vindmøller, og ett nytt småskala vannkraftverk i uken i 8 år fremover.

Opprustning og utvidelser av eksisterende vannkraftverk kan gi verdifullt bidrag

Forslagsstillerne peker på at opprustning og utvidelser av eksisterende vannkraftverk kan bidra til en betydelig andel av fornybarmålet i Norge. Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har beregnet et teoretisk potensial for opprustning og utvidelser av eksisterende vannkraftverk på 15 TWh. Ved en tiltakskost på under 5 kroner per kWh er 2–3 TWh rene oppgraderinger og 8–10 TWh hvis man også inkluderer utvidelser lønnsomt. Dette tilsvarer 10 prosent av Norges kraftproduksjon i dag.

Opprustnings- og utvidelsesprosjekter knyttet til eksisterende vannkraftverk har en rekke positive sider. Det gjøres inngrep i vassdrag som allerede er regulert til kraftproduksjon. Det vil som regel være mulig å utnytte eksisterende infrastruktur på nettsiden. Slike prosjekter vil ofte gjøre det mulig å utnytte eksisterende magasiner på en bedre måte. Opprustning og utvidelsesprosjekter kan derfor i sum gi ny kraft med små miljøkonsekvenser per kWh, og dermed redusere presset på andre prosjekter som vil kunne ha mer negative konsekvenser for natur og miljø.

Klimautfordringene gjør at verden etterspør fornybare energibærere som vind-, sol- og bølgekraft. Samtidig har mange av de nye fornybare energikildene vesentlige utfordringer når det gjelder regularitet. Vindkraftverk produserer kun når det blåser, solenergi forutsetter sol og bølgekraftverk produserer kun når det er bølger. Vannkraften er, på grunn av magasin kapasiteten, den eneste fornybare energikilden

som kan lagres. Den kan også «skrues av og på» i løpet av sekunder, og egner seg derfor, i motsetning til blant annet kjernekraft og kullkraft, godt som regulerkraft i forhold til ikke-regulerbare energikilder som vindkraft, solenergi og bølgekraft. Vannkraft er derfor en nødvendig stabilisator i nettene globalt. En satsing på økt utbygging av vannkraft i form av opprustnings- og utvidelsesprosjekter gir nye store muligheter for leverandørindustrien og stort potensial for mange grønne industriarbeidsplasser.

Forslagsstillerne peker på at modernisering og oppgradering av eksisterende kraftverk kan gi opp mot 10 prosent økning i effekt uten naturinngrep. Slik oppgradering er motivert ut fra økt virkningsgrad og endret kjøremønster.

Elsertifikatmarkedet gir i dag kraftprodusentene viktige økonomiske insitamenter til oppgradering. Det er derfor viktig med rammebetingelser som vil utløse moderniseringspotensialet. En viktig forutsetning er konsesjonsbetingelsene. Oppgradering av det norske ledningsnettet er videre en nødvendig forutsetning. Forslagsstillerne viser her til Statnetts investeringsplan der det er presentert investeringer i størrelsesorden 50–70 mrd. kroner de neste ti årene.

Barrierer mot å utløse potensialet

Det er imidlertid en del barrierer i forbindelse med å få utløst potensialet for opprustning og utvidelser av eksisterende kraftverk. En økonomisk barriere er at i en nåverdiberegning vil produksjon i dag verdsettes mye høyere enn produksjon i fremtiden. Kostnadene ved produksjonstap under oppgraderingen kan være høy, og ofte høyere enn kostnaden for en ny turbin. Med store svingninger i kraftprisene de siste årene og muligheter for betydelige mengder «innestengt kraft» i Norge som følge av manglende overføringsforbindelser til utlandet, er høy usikkerhet omkring fremtidige priser en annen barriere.

En tredje barriere kan være eierstrukturen i kraftnæringen der offentlige eiere som kommuner og fylkeskommuner må veie å investere kapital i kraftselskap, enten i form av redusert utbytte eller innskudd av ny kapital, opp mot andre viktige oppgaver som investeringer i skolebygg, barnehager og sykehjem.

Elsertifikatmarkedet gir viktige økonomiske insitamenter, men har også begrensninger, blant annet

ved at utbedring av kraftverk på grunn av elde og slitasje anses som vedlikehold og gir ikke rett til sertifikater. Det er også en betydelig markedsrisiko knyttet til fremtidig sertifikatpris.

Forslagsstillerne peker på at en utfordring i kraftnæringen er at kompetansen delvis har forvitret etter to tiår med lave investeringer. Kraftbransjen har høy gjennomsnittsalder, og det er en viktig utfordring å rekruttere ny arbeidskraft for å erstatte dem som snart vil gå av med pensjon. Forslagsstillerne peker på at det er viktig å ha kompetanse i Norge for å ivareta vannkraftressursene. Vannkraften har lange tradisjoner i Norge, og kan fortsatt gi landet store inntekter i uoverskuelig fremtid. Norge har tradisjon, erfaring og et sterkt internasjonalt renommé som vannkraftprodusent og teknologileverandør. Det er derfor viktig å opprettholde og styrke et norsk kompetansemiljø innen vannkraft.

Behov for en helhetlig strategi

Forslagsstillerne mener derfor at det sett i lys av Norges fornybarmål er behov for at regjeringen legger frem en gjennomarbeidet og helhetlig strategi for hvordan potensialet for økt kraftproduksjon gjennom opprustning og utvidelser av eksisterende kraftverk skal realiseres, herunder hvordan man vil møte de barrierene som i dag eksisterer når det gjelder å utløse dette potensialet.

Noe av det viktigste og mest nyttige man kan gjøre for å nå fornybarmålene er økt satsing på forskning og utvikling. Investering i et fullskala forskningsprosjekt på pumpekraft kan derfor være ett element i en slik strategi.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen så snart som mulig utarbeide og legge frem en helhetlig strategi for hvordan potensialet for opprustning og utvidelse av vannkraftverk kan realiseres.

8. mai 2013